LÄÄKÄRIPALVELUYRITYKSET RY
Eteläranta 10, PL 30, 00131 Helsinki

11.12.2025

Sosiaali- ja terveysministeriö
Lausuntopalvelu.fi

ASIA **Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi terveydenhuoltolain 7 a §:n, sosiaalihuoltolain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 36 §:n muuttamisesta**
VN/36135/2023

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Lääkäripalveluyritykset ry:n lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi terveydenhuoltolain 7 a §:n, sosiaalihuoltolain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 36 §:n muuttamisesta.

Terveydenhuoltolaissa ja sosiaalihuoltolaissa säädettäisiin periaatteista, joiden mukaan palveluiden ja menetelmien kuuluminen palveluvalikoimaan ja niiden poisrajaaminen toteutetaan julkisesti rahoitetussa sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa säädettäisiin toisiaan vastaavista palveluvalikoiman periaatteista, joiden soveltamisessa huomioitaisiin kummankin alan ominaispiirteet, tavoitteet, käsitteet ja lainsäädäntö. Terveydenhuollossa lakiehdotusten mukaisilla periaatteilla muutettaisiin palveluvalikoiman määrittelyä niin, että nykyisten poissulkukriteerien sijaan säädettäisiin palveluvalikoimaan kuulumisen edellytyksistä. Sosiaalihuoltoon säädettäisiin terveydenhuoltoa vastaavasti palveluvalikoimaan kuulumisen edellytyksistä.

Ehdotetut periaatteet ovat tarveperiaate, turvallisuus, vaikuttavuus ja kustannusvaikuttavuus sekä läpileikkaavina periaatteina yhdenvertaisuus ja ihmisarvon loukkaamattomuus. Palveluvalikoimaa koskeva päätöksenteko perustuisi kokonaisharkintaan, jossa huomioitaisiin kaikki palveluvalikoiman periaatteet. Periaatteita sovellettaisiin kansallisen tason päätöksenteon ja ohjauksen lisäksi myös hyvinvointialueiden päätöksenteossa, sosiaali- ja terveydenhuollon sisältöohjauksessa ja toiminnassa sekä välillisesti myös asiakas- ja potilastyössä.

Palveluvalikoima koostuisi jatkossakin lähtökohtaisesti nykyisin käytössä olevista palveluista. Palveluvalikoimaa ei olisi tarkoitus määritellä periaatteiden avulla tyhjentävästi, vaan nykyisin olemassa olevaa palveluvalikoimaa kohdennettaisiin ja rajattaisiin jatkossa säädettävien periaatteiden mukaisesti. Periaatteilla ei voitaisi ohittaa velvollisuutta järjestää lakisääteisiä palveluita.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia muutettaisiin siten, että hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksessa olisi jatkossa sovittava sosiaalihuollon palveluiden, toimenpiteiden, menetelmien ja työmuotojen sekä terveydenhuollon menetelmien käyttöönottoa, käyttöä ja käytöstä poistamista koskevista yhteistyöaluetasoisista yhteistyörakenteista ja ohjauksesta.

Lakiehdotusten yleisenä tavoitteena on, että pitkällä aikavälillä palveluvalikoimaa koskevilla valinnoilla ja ohjauksella pystytään saamaan aikaan mahdollisimman paljon terveyttä ja hyvinvointia käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Siten lakiehdotuksilla pyritään turvaamaan riittäviä sosiaali- ja terveyspalveluita parantamalla hyvinvointialueiden ja muiden julkisesti rahoitettujen

sosiaali- ja terveyspalveluita järjestävien tahojen mahdollisuuksia onnistua järjestämistehtävässään.

Lakiehdotuksilla pyritään mahdollistamaan sekä kansallisesti että hyvinvointialueilla sellaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden, toimenpiteiden, menetelmien ja työmuotojen käyttöönottoa, käyttöä ja käytöstä poistamista koskevat päätökset, joilla edistetään vaikuttavuutta ja kustannusvaikuttavuutta. Tavoitteena on siirtää palveluiden painotuksia väestön terveyttä ja hyvinvointia edistävien sekä sairauksia ja sosiaalisia ongelmia ennaltaehkäisevien palveluiden suuntaan.

Lakiehdotuksilla pyritään edistämään julkisesti rahoitettujen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden yhdenmukaisuutta valtakunnallisesti. Yhdessä vaikuttavuuden edistämisen kanssa yhdenmukaisuudella pyritään edistämään asiakkaiden sekä asiakas- ja potilasryhmien välistä yhdenvertaisuutta ja alueellista yhdenvertaisuutta.

Lakiehdotusten tavoitteena on lisätä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoimaa koskevien valintojen avoimuutta ja hyväksyttävyyttä sekä kansallisesti että palveluiden järjestämisen ja asiakastyön tasolla.

Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2026. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027.

Lääkäripalveluyritykset ry (LPY) kiittää lausuntopyynnöstä. Alla ovat Lausuntopalvelussa antamamme vastaukset.

Lausunnonantajan lausunto

Onko ehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteista säätämisestä kannatettava?

Kyllä

Perustelut ja lisähuomiot esityksen kannatettavuuteen liittyen.

LPY kannattaa esitettyjen lakimuutosten tavoitteita, joista yksi keskeisimmistä on lisätä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoimaa koskevien valintojen ja priorisoinnin avoimuutta ja hyväksyttävyyttä sekä kansallisesti että palveluiden järjestämisen ja asiakastyön tasolla. Lakiehdotusten yleisenä tavoitteena on, että pitkällä aikavälillä palveluvalikoimaa koskevilla valinnoilla ja ohjauksella pystytään saamaan aikaan mahdollisimman paljon terveyttä ja hyvinvointia käytettävissä olevien resurssien puitteissa.

Yhdistys pitää tarkoituksenmukaisena esitystä siitä, että terveydenhuoltolaissa, sosiaalihuoltolaissa ja sote-järjestämislaissa säädetään periaatteista, joiden mukaan palveluiden ja menetelmien kuuluminen palveluvalikoimaan ja niiden poisrajaaminen toteutetaan julkisesti rahoitetussa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Kannatamme sitä, että nykyisten poissulkemiskriteerien sijaan säädettäisiin palveluvalikoimaan kuulumisen edellytyksistä. *LPY:n mielestä on perusteltua koota keskitetysti sote-alojen "päälakeihin" palveluvalikoiman valintaan sisältyvät keskeiset periaatteet*, vaikka monet esitetyistä periaatteista onkin jo kirjattu muuhun alan lainsäädäntöön.

Yhdistys muistuttaa, että palvelun kuuluminen palveluvalikoimaan vaikuttaa myös siihen, kuinka palveluiden käyttöä tuetaan. Esimerkiksi kansalaisen hakiessa hoitoa ulkomailta EU:n potilasdirektiivin mahdollistamalla tavalla hänelle korvataan siitä aiheutuvia kustannuksia vain Suomen palveluvalikoimaan kuuluvista palveluista.

Kannatamme esitykseen valittuja periaatteita: tarveperiaate, turvallisuus, vaikuttavuus ja kustannusvaikuttavuus sekä läpileikkaavina periaatteina yhdenvertaisuus ja ihmisarvon loukkaamattomuus.

LPY:n näkemyksen mukaan julkisen terveydenhuollon palveluvalikoimaan sisältyminen on samalla palvelulupaus kansalaisille eli yhteiskunnan lupaus turvata kyseisten palveluiden saatavuus esitettyjen periaatteiden mukaisesti. Sote-palveluiden järjestämisestä vastaavien hyvinvointialueiden vastuulla on se, että palveluvalikoimaan sisältyvät palvelut ovat saatavissa lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Jos hyvinvointialue ei pysty tuottamaan näitä palveluita itse, on sen hankittava ne muilta palveluntuottajilta.

Yhdistyksen mielestä on välttämätöntä, että palveluvalikoimaan kuulumisen periaatteista päätetään kansallisella tasolla lainsäädännössä. Myös periaatteiden soveltamisen ohjauksen on tapahduttava valtakunnallisesti, jotta kansalaisten yhdenvertainen kohtelu kyetään turvaamaan.

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista (jakso 4.2)? Voitte perustella näkemystänne tähän.

LPY katsoo, että lakiehdotuksen taloudellisia vaikutuksia on mahdotonta arvioida vielä tässä vaiheessa. Esityksessä on arvioitu riittävän monipuolisesti kyseisten periaatteiden soveltamisen mahdollisia taloudellisia vaikutuksia. Ratkaisevaa on se, kuinka laajaksi sote-palveluiden palveluvalikoima kyseisiä periaatteita noudattaen ja soveltaen muodostuu ja kuinka laajan palvelulupauksen yhteiskunta kansalaisilleen antaa.

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista (jakso 4.2)? Voitte perustella näkemystänne tähän.

Esitys antaa riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen mahdollisista vaikutuksista. Vaikutuksia voidaan arvioida paremmin vasta kun tiedetään, kuinka kyseisiä periaatteita sovelletaan käytännössä.

Onko lakiehdotuksilla jotain sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei vielä ole otettu huomioon, ja jos on, niin millaisia vaikutuksia?
–

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Terveydenhuoltolaki 7 a §

Palveluvalikoiman periaatteet on kirjattu riittävän selkeästi ja tarkasti tähän pykälään.

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Sosiaalihuoltolaki 30 a §
–

11.12.2025

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Sote-järjestämislaki 36 §
–

Liittyykö esitysluonnoksen mukaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteiden soveltamiseen haasteita, ja jos liittyy, niin millaisia ja miten haasteita voisi mielestänne ratkaista?

Haasteeksi muodostuu se, kuinka pystytään varmistamaan, että esitettyjä palveluvalikoiman periaatteita sovelletaan hyvinvointialueilla yhteneväisesti. *LPY:n mielestä esitykset ja linjaukset julkisen sektorin palveluvalikoimaan kuulumisesta on tehtävä kansallisella tasolla mahdollisimman selkeästi ja tarkasti*, tarvittaessa erityislainsäädännöllä määritellen.

Muita näkemyksiä ja täsmennysehdotuksia?

LPY esittää sen selvittämistä, kuinka esitettyjä periaatteita sovelletaan nykyisin eri hyvinvointialueilla. Lainsäädäntöön kirjattavien periaatteiden soveltamista ja palvelulupauksen toteutumista on seurattava säännöllisesti, esimerkiksi hyvinvointialueiden raportoidessa toiminnastaan. Tavoitteena on oltava se, että palveluvalikoiman periaatteita sovelletaan mahdollisimman samalla tavalla kaikkialla Suomessa kansalaisten yhdenvertaisen aseman turvaamiseksi.

Yhdistyksen mielestä ei ole hyväksyttävää, että kansalaisille annetaan lainsäädännöllä palvelulupauksia, joita ei pystytä täyttämään.

LPY muistuttaa, että sote-palveluiden ja palvelujärjestelmän kehittäminen edellyttää jatkuvaa tutkimustyötä. Lääketieteen ja hoitomenetelmien kehittyminen mahdollistaa palveluvalikoiman periaatteiden ja sitä kautta kansalaisille annettavan palvelulupauksen paremman toteuttamisen. Yhdistyksen mielestä esimerkiksi vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden sekä potilasturvallisuuden parantamiseen tarvitaan nykyistä parempia mittareita ja työkaluja.

Lääkäripalveluyritykset ry:n puolesta,

Ismo Partanen
toiminnanjohtaja